

VIKUST

„Estonias“

is kõlab harfi
kui virvendus,
misest järve. Ja
aabumist mee-
eest siin Püha-
rahva süda, mis
hulik, täis ro-
at heroismi ning

atgub vaskpillide
ena ning rõhu-

ka kindralku-
välgatub juba
alupoegadel tek-
nerisse ja lootus
tiiv aga laguneb
nagu hävib saa-

es on tarvitatud
nagu koori ka-
s ja a capella
peri tegevustikus.
tähtsus kooridel,
ritud libreto raka
ka Ernesaksa tu-
llest ning meis-

g ansambliid pole
aid on seoses
g on neist välja

meeldejäävamad
pildis: „On rukis
valmind“, Reeda
ema laul 2. pildis
poeg“, kirikhärra
ea ei kannu enam
sepa ja sepapoi-
lepi“. Ansamb-
Peebu ning Mai-
Sinu ase jääb tüh-
ja saadikute trio

tegevaks küljeks
kaota ka retsita-
ma voolavat joont
Märkigem 3. pil-
stseenis, kus ku-
na külaliste kõne
markeerib vene
e. ning 5. pilti, kus
ou saadab vana

Ernesaksa kui lüü-
järves“ üllatab ta
se joonega. Muusi-
olentus väljendub
us ning selle ette-
pidis: Peebu aaria

2. pildis „Jää kindlaks ema“, saadiku-
te trio 3. pildis „Kord jõuab aeg“,
meeste koor 4. pildis „Nüüd teame,
kuskilt pole õigust loota“, segakoor
4. pildis „Taevas on loonud metsad,
järved, maad“ ja sepa laul „Need
rauad“ ning lõpukoori „Kord aeg saab
täis“. Dramaatiline on ka äraandja
Reeda kogu osa. Dramaatiline tõus
saavutab haripunkti 4. pildis sepa, Pee-
bu ning rahva stseenis „Need rauad
purustame nüüd alasil“ ning „Nüüd
moot on täis“. Viies vaatus on kui
jõukogumine ning viimase vaatuse
pinge ettevalmistamine.

Meie ei suuda esimese mulje järgi
haarata selle ooperi muusika kõiki
omadusi, neid selguks süvenemisel
ikka ja ikka uusi. Kuid meie võime
juba nüüd ütelda, et selle teosega on
loodud eesti muusikale püsiv väärtus.
G. Ernesaksa esimese suurvormina
annab ta pildi helilooja loomingu-
sest kasvust ning on paljutöötavaks
eelduseks tema järgnevale loomingu-
gule.

Ooperi peaosalisel täitsid oma osa
laululiselt edukalt. Suurepäraseid
häälelisi võimeid ning tunnete süga-
vust näitas Tiit Kuusik Peebu osas.
Eriti haarav oli aaria „Jää kindlaks
ema“ 2. pildis. Kiitvalt mainime Lin-
da Selistemäe Reedana, kes oma
dramaatilise osa viis läbi suure pin-
gega, hiilates metalsete kõrgete noo-
tidega.

Meta Kodanipork omab ilusa tämb-
riga sopranit ning hingestatud ette-
kannet, luues Maidust südamliku
ning lüürilise kuju. Sügavat elamust
pakkus Jenny Siimon Peebu emana 2.
pildis „Sa lähed nüüd mu poeg“. Ka
Benno Hansen kirikhärrana andis
oma parima viimase pildi aarias.

Head laulu esitasid Ott Raukas
rehpapina ning Vootele Veikat sepa-
na. Karl Ots sobis hääleliselt Püha-
järve paruni ossa.

Kuigi ooperi lavale toomiseks oli
aeg üpris lühike, tulid solistid ning
koor oma osaga autori energilisel
juhtimisel toime.

Ooperit dirigeeris autor kindlakä-
liselt ning kaasaalavalt.

A. V.

Ooperi lava-esituslikust küljest

„Pühajärv“ on meie esivanemate va-
badusvõitlus ooperivormis, ta on oma
vihkamisega orjastajate vastu ja tu-
lise vabadusleegiga osaliste südameis
„Tasuleekide“ kaksikvennaks. Orja-

aastal on „Pühajärve“ talurahvast
kauem rõhunud, on XIX sajand, mu-
re ja kannatused on valusamini osa-
liste igapäeva tunginud, kui me se-
da tundisime „Tasuleekide“ sündmus-
tiku puhul. Mõisnikud on kujunenud
täisõiguslikeks peremeesteks, nende
valitsejakepp tantsib talurahva seljal
kibedamini kui kunagi varem, kuid
just siin kehva aganaleiva-palukese
ja lõputu töökoormise sunnil, tõuseb
talurahva kannatustest leek, et või-
delda endale elamisõigused. Ja kui
see võitlusleek, mis avaldus 1840-ndail
aastail Lõuna-Eestit haaranud talu-
rahvakäärimestes, ei osutu veel kül-
lalt jõuliseks, kui see summutatakse
vägivallaga, siis jääb orjastatud rahi-
va südamesse ometi lootus ja ennus-
tus: „Kord tuleb aeg, millal enam
rahva viha ei suuda vaigistada vägi-
vald.“

„Pühajärve“ lavastajaks ja näite-
juhiks oli Eino Uuli, kes oli põhiliselt
oieti mõistnud ja rambivalguses elus-
tanud ooperi teemat. Meil astus la-
valt vastu tööpoolest troostitu ja tul-
vil ülekohut orjaaeg, millesse töid
helgust vaid hetkelised rõõmupuhan-
gud, kalliks saanud rahvakombed ja
vaheldust pakkuvad rahvatantsud.
Meie silme ees hakkas kulgema sajan-
dieelne ühiskondlik võitlus ja lavas-
taja oli üsna ilmselt püüdnud kaasa
kiskuda koori, et panna teda täitma
oma kandvat osa ooperi raames. Oli
esikohale tõstetud ühiskondlik võit-
lus ja alles selle taustale oli tikitud
isiklik saatustragika ja isikutevõit-
lused.

Nii libreto autor kui ka komponist
on asetanud esiplaanile ühiskondliku
momendi ja et seda ooperi esituses
kujukalt välja tuua, ei piisa üksnes
selle kajastamisest üksikisikute saa-
tustragika kaudu. Ooperis on an-
tud suurepäraseid võimalused talu-
rahva-hulga otseseks kaasaalamiseks
ja võib ütelda, et ooperis „Pühajärv“
on koor (talurahvas) lausa kandvaks
osaliseks. Nagu juba üteldud, oli la-
vastaja seda küll mõistnud ja oli ka
pingutusi teinud talurahva elama ja
liikuma panemiseks, kuid see ei ku-
junenud kahjuks eriti tagajärjekaks.
Nii näiteks ei tunne me saalis istudes
süda Peebu ja tema külakaaslaste va-
hel, mis tilvustab teda saadikuna tee-
le asuma. Iga üksik talupoeg-koori-
liige peab kandma endas samu tun-
deid mis Peep. Neist igaüks on võit-
leja ja kui selliselt oleks tuntud, siis
me poleks näinud laval üksnes koori,
vaid oleksime elanud siiralt kaasa
nendele Pühajärve talumeestele ja

naistele, kellest karm aeg tegi võit-
lejad. Talurahva nõrga elustamise
tõttu jäid kahvatuks Peebu saadiku-
na telesaamine, saadikute ootamine
ja vaid hetkeline imestus oli seotud
Peebu tagasitulekuga. Kui Peebule on
ooperis enam valgust juhitud kui teise-
teile osalistele, siis peaks olema tun-
ne teda jälgides, et tema seljataha
mahub kogu talurahvas (nii palju kui
meie seda lavalt näeme). Samuti
peaks võimalik olema see kujutus,
et kui meie valgusejoa Peebu asemel
mõnele teisele talupojale juhiksime,
siis kohtaksime selle juures samu
mõtteid ja tundeid, sama tugevaid ja
võitlusvalmis. Seda muljet meil oope-
rit jälgides siiski ei tekkinud.

Mitte üksnes talurahva hingestami-
sest ei jää puudu, vaid õige häirivaid
konarlusi on ka misanstseenes ja
välise tegevustiku elustamises. Kui
esimesed pildid ja neljas pilt jätvad
üsna korraliku töö mulje, siis viimaste
piltide võitlus-stseenid olid lausa
patustamine kogu ooperi vastu. Me
mõistame ooperi küllalt nappi lavale
toomiseaega, kuid jätkuv töö peaks
siin kindlasti parandama praegusi
ebausutavusi. Tuleks mõelda ka sel-
lele, kas Peebu kujule antud praegu-
ne lõpplahendus on kõige sobivam.

Üksikosades saime üsna ilmekalt
esile joonistatud kujusid. Mainigem
siin eelkõige Tiit Kuusiku Peepu ja
Linda Selistemäe Reedana. Reet on
ooperi psühholoogiliselt huvitavamaid
kujusid ja kindlasti annab Linda Sel-
istemägi oma jätkuvaits tõlgitsemis-
nüansse juurde, mis teevad meile ku-
ju veelgi usutavamaks. Toredasti rel-
jeefse kuju andis Ott Raukas reha-
papina, oma väheses esinemises astus
ilmse karakterisusega esile Vootele
Veikati kehastatud sepp ja üsna sobiv
oli Jaan Johansonile ta kupja-osa.
Meta Kodanipork Maiduna andis roh-
kem õrna armastust kui Peebu kõr-
vale astuvat võitlejakuju, üsna süga-
va tundetooniga oli elustatud Jenny
Siimoni Peebu ema ja tugevasti rõ-
hutatud iseloomulikkust oli Benno
Hanseni kirikhärras. Karl Otsa Pü-
hajärve parunis oleks tahtnud tunda
rohkem üleolevat valitsejat, enam or-
jastaja-võimuküllust, kui seda oli an-
tud. Kuju oli ka praegusel kujul usu-
tav, kuid ei pääsenud sellisel määral
maksusele, kui see oleks vajalik ol-
nud vastaspoole kujutamisel.

„Pühajärvele“ Vold. Haasi poolt an-
tud taust oli elav ja mängis kujukalt
tegevustikule kaasa. Nat. Mei ja Lei-
da Klausid kostüümid olid stillsed ning
sobivad aega ja miljöösse.

KARIN KASK